

עץ משפט
גר מצוה

יא א מיי פכיו מהל' שנת הלכה ז:

יב ב מיי פכ"ה מהלכות

יג ג מיי שם פכ"ה הלכ': כלים הלכה י:

יד ד ה מיי פכ"ה מהל'

שנת הלכה ט סמג לאוין

סה טור ושו"ע אורח סימן

שם ענין א':

טו ו מיי שם הלכה ג טוש"ע

שם ענין ג ד':

טז ז מיי פכ"ה מהלכות

תמירין ומוספין הלכה

יא:

יז ח מיי פכ"ה מהלכות ק"פ

הלכה די:

מוסף רש"י

ר' יוסי אומר כל הכלים ניטלין. ואפילו מלאכתן לאיסור (קטן קט.). חרוץ מן המסר הגדול. מנייה שאל לאומנין לקון זה ענין, ומתקלה מתמת סמיךן כים הוא, שלא ישמירו חריטם שסוף עשוי כספין מלא עניניות (קטן קט.). ויתר של מחרישה. החומר את הקקע קולטרא' נלע"ז (שם). ושריין. ייש' וביה שמלקין נטולין את העלי לקב' עליו כשר ויור"ט, שאם קצב עליו בשר. ששטה לזרין שמחת יור"ט, שאסור לטלטל. דהאי דקטרו ביה משום שמחת יור"ט קרי, אלא משום דעלי מלאכתו לאסור למיטע טרינים ויטעין וקלטע עניס לעבד כגון עריות אסור (ע"ד קט.). מקלות דקין חלקין. מתולקין, מפולגות קליפתן (פתחים טד).

מוסף תוספות

א. ואין משמשין אלא דברים אחרים. מוס' ה"ש. ב. (ש[ו]ן[א]סור שלטול אינו אלא משום שבות. רענ"א. ג. בניעין הרצאות שבת, הפרווי במיוחדם לגזור טלטול אף במקדש. רענ"א.

רב נסים גאון

בשעה שמחפך בו דוחים הופשר ורואה בו. בגמ' דבני מערבא גרסי דבי ר' ננאי אמרי קנה שהתקינו להפך בו דוחים כיצד הוא יודע, אם היה מלוכלך במשקה ידוע שנגמר מלאכת המעשה ואם לאו בידוע שלא נגמרה מלאכת המעשן. אמר לון ר' לא תני שמואל אלא להיות שולה בו את הווחים. ומשום הכי אמרי דמקבל טומאה והואיל וככלי קיובל דמי. אמר רב נחמן האי אובלא דקצרי כיתר של מחרישה דמי. אובלא דקצרי הוא כלי שדומה לדלעת ומנוקב הוא כולו נקיין ובו מולפין מים המוכסין על הגבירים. ומשכחת על בפקר כל ישראל יש להם חלק (סנהדרין צב) אמרו מנוקבין אותו ככברה, אמר אבבי כאובלא דקצרי.

רבינו הגאול

אפיקטיווין בשבת כו'. ורבותינו הגאונים אמרו פי' אחר, ואנן כתבנו מה שקיבלנו מרבותינו. קנה של זיתים וכו'. ואמרין אמאי פשוטי כלי עץ הוא

ואין מקבלין טומאה. ומפרקינן דמי משמיה דר' נחמיה בשעה שמחפך בו את הווחים הופכן ורואה בו. ולא פי' מהו(ה) הוא רואה בו, אבל פורש בתלמוד א"י, קנה שהתקינו להיות בודק בו הווחים כיצד הוא יודע, אם מלוכלך במשקה בידוע שנגמר מלאכת המעשן, ואם לאו בידוע שלא נגמרה מלאכת המעשן, א"ל ר' מנא לא תני שמואל אלא להיות שולה בו הווחים, כלומר יש בו בית קיובל. אמר רב נחמן האי אובלא דקצרי, כיתר של מחרישה דאמי, ואסור לטלטלה. פי' אובלא, אבן גדולה שנותן הכובס עליה היריעה שרוצה ללבנה והיא שרויה במים עליו במזורי, מכה ומחפך ומכה, ועוד שורה ומכה. ואחרי שישלים [נ"א: ששליש] שוטחה ומייבשה, ועוד חזור ושורה אותה פעם אחר פעם עד שתתלבן היטב. וי"א כלי חרש מנוקב שבזיף אותו ע"ג

קבג:

וסכינא דאשכבתא. פירש בקונטרס סכין שהקצצים מקצצין זה בשר וי"מ סכין שחותמין זה שמקפיד שלא תיפגם ויש לחיזר שלא לטלטלו אפי' לזורך גופו דהוי כיתד של מחרישה דאפי' ר"ש מודה כדאמרין בסוף מכילמין (דף קט.).

מקצוע של דבי"ה. לא חשיב אלא כלים דלאו בני קיבול^א דהא פשיטא דכוסות וקערות וכלוחיות היו מטלטלין:

איתיביה אביי מדוכה. בשלמא לדידי מוקמינן לזורך

מקומו וה"מ לשנויי כר' נחמיה כדשני לעיל ואביי נמי הוה ידע דהא משני ליה רבה הכי לעיל אלא פריך לרבה אולי יאמר מירון אחר ורבא לא בעי לשנויי כר' נחמיה דלית הלכתא כוותיה ורבה דמשני ליה כר' נחמיה משום דמשמע ליה אין מטלטלין אותם בשום ענין: **הבא נמי מחמה צ"צ**. והא נקטת לקב' עליו בשר אע"ג לזורך גופו ומקומו נמי שרי לאשמעינן דאפילו זהא פליגי צ"ש דלא שרי מחמת שמחת יור"ט:

לא סידור קנים. אע"ג דאין שנות ^א במקדש^ב כמה שזותים^ג אשכחן במקדש^ד אגזרו פעמים לזורך כי הלא בקנים ומקלות לפי שהיו מתללים את השנת^ה: **והרי היא בבא הבאים**. אע"ג דקודם התרת כלים נשנית איכא למימ' ככל הכלים כעין כוסות וקערות:
הא

והתירו וחזרו והתירו אמר אביי התירו דבר שמלאכתו להיתר לצורך גופו וחזרו והתירו דבר שמלאכתו להיתר לצורך מקומו וחזרו והתירו בידו אחת אין בשתי ידיו לא עד שאמרו כל הכלים ניטלין בשבת ואפי' בשתי ידים א"ל רבא מכדי התירו קתני מה לי לצורך גופו מה לי לצורך מקומו אלא אמר רבא יהתירו דבר שמלאכתו להיתר בין לצורך גופו ובין לצורך מקומו וחזרו והתירו מחמה לצל וחזרו והתירו דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ולצורך מקומו אין מחמה לצל לא ועדיין באדם אחד אין בשני בני אדם לא עד שאמרו כל הכלים ניטלין בשבת אפילו בשני בני אדם **"איתיביה אביי מדוכה** אם יש בה שום מטלטלין אותה ואם לאו אין מטלטלין אותה הכא במאי עסקינן מחמה לצל **איתיביה** ^א ושון שאם קצב עליו בשר שאסור לטלטלו הכא נמי מחמה לצל אמר ר' חנינא ^ב בימי נחמיה בן חכליה גשנית משנה זו דכתיב **י**בימים ההמה ראיתי ביהודה דורכים גתות בשבת ומביאים הערימות אמר ר' אלעזר קנין ומקלות גלוסמטרא ומדוכה כולן קודם התרת כלים גשנו קנין דתנן **ו**לא סידור הקנין ולא גטילתן דוחה את השבת **מקלות דתנן** ^ה מקלות דקין חלקין היו שם ומניחו על כתפו ועל כתף חבריו ותולה ומפשיט ^ו (אמר) **רבי אלעזר** ארבעה עשר שחל להיות בשבת מניח ידו

נטולול כל הכלים כדי לגדור גדר להחמיר באיסורי שבת מפני שהיו מקילין זה: **מקצוע**. איזמל שמחמכין זו דבלה. **יעשהו** במקצועות מתרגמינן באימליהון (ישעיה מד): **זוהמא לפטורן**. כף גדולה שמסלקין זו וזהמא של קדרה: **וסכין קטן**. שחותכין זו לחם ובשר ואוכלין. דהני תדירין בתשמיש: **הסירו**. עוד כשראו שחזרו להזהר קצת באיסור שבת וחזרו והמירו כשמהרו יותר וחזרו והמירו ולקמיה מפרש מאי כולהו הכן המירו: **עד שאמרו**. עוד חזרו והמירו את הכל עד שאמרו הכל ניטלין חוץ מן המסר הגדול כו': **הסירו**. לטלטל. דבר שעיקר מלאכתו בחול להיתר לדבר המותר בשבת המירו לטלטל לזורך גופו אם הוצרך להשתמש בגוף הכלי אבל לא משום שהוצרך למקומו: **וחזרו והסירו**. את אלו לזורך מקומו: **וחזרו והסירו אף מי שמלאכתו לאיסור**. והוצרך לו בשבת לגופו למלאכת היתר ומיהו לא הותרו אלו לזורך מקומו: **כל הכלים**. הללו שאמרו חוץ מן המסר הגדול דלא שרי לא לזורך גופו ולא לזורך מקומו. ואביי דמתוך הכי הדר ביה לגבי רבה דאמר לעיל [קבג:] קורנם של נפחים שנינו דדבר שמלאכתו לאיסור שרי לזורך גופו: **א"ל רבא מכדי**. לזורך המירו בפעם ראשונה: **מה לי גופו מה לי מקומו**. מרווייהו לזרך ניניהו: **מחמה לל**. שאינו צריך לו עכשיו לא לגופו ולא למקומו אלא חס עליו שמא יתבקע בחמה: **עד שאמרו**. היינו עוד היתר אחרינא כל הכלים אפי' גדולים. ומיהו לכדאוקימנא של היתר אפי' מחמה לכל ושל איסור לזורך גופו או מקומו: **אין מטלטלין אוסר**. בשלמא לדידי אין מטלטלין אותה לזורך מקומה קאמר אלא לדידך אמאי: **משנה זו**. דלעיל בראשונה היו אומרין ג' כלים ותו לא משום דהוו מולולים בשבמות דכתיב בימים ההמה **וגו': קנים ומקלות נז'**. משניות הן בדמפרש ואולי: **קודם הפסד כלים**. מניין האחרון שהותרו כולן לזורך גופן לאציי ולרבה אף לזורך מקומו: **לא לאו**. **ההמה** **הקנים**. שהיו נותנין במערכת לחם הפנים בין חלה לחלה להפרידן ליכנס הרוח ביניהן שלא יתעפשו: **ולא נטילתן**. מן המערכה ישנה: **דוחה אם השבת**. אלא נכנס בע"ש ונטול הקנים ולמחר מסלק המערכה הישנה ומסדר החדשה בלא קנים ולמואלי שבת נכנס ונותן הקנים ביניהן. זו נשנית קודם היתר מניין היראשון דהא מלאכתן להיתר וקאסר להו לזורך גופן: **מקלין דקין ותלקין היו**. בעזרה בפסח שחל להיות י"ד בחול:

כל הכלים פרק שבעה עשר שבת

אפיקטיווין. להקיא. שומה משקים ומקיא ולא לרפואה אלא להריק את מעיו שיוכל לאכול ולשמות ^א [היום] הרבה כדאמר' בפרק חצית'י. ואע"ג דלא גזור זה משום שחיקת סממנין דהא לאו לרפואה היא אסור משום דמתקן גברא: **הכא אורחיה**. והרי הוא כמי שמאכילו

ומשקהו: **ליעול זה אם הקוץ**. אלאמא תקוין גברא בנמידי דלאו לרפואה דליכא משום שחיקת סממנין שרי: **פקיד**. הקוץ הזה אינו מחובר זו אלא מופקד ונתון שם והנאה זו אינו תיקון: **הכא לא פקיד**. דמיני למלאכה שמסדרן ומכניסין למקום חצור: **בתנאי' קנה של זיסיס**. לאחר מסיקתן לוצר כמעטן ושמןן מתאסף בתוכן ונותן לנאח ויש לו קנה להפכן זו ולצדוק אס כמרו כל צרכן ומוניען בצית הצד: **אם יש קשר בראשו**. כעין פקק של קנה קולמוס: **מקבל עומא**. דכלי הוא לפי שעצ בראשו קצת. ואם לאו. לא דמי לכלי. ובגמ' מפרש לה: **גב' ואמאי**. כי יש זו קשר בראשו נהי נמי דקשר משוי ליה מנא מיהו פשוטי כלי עץ הוא שאפילו חלול הוא אין חללו עשוי לקבל כלום: **הופכו ורואה**. בחלל ראשו שמשתייר שם ע"י שהוא פקוק בקשר מן השמן הזה מן הווחים וצודק זו אם הגיעו לעצור חו היא לו קבלה בחלל שלו ואם לאו שאין קשר בראשו אין השמן נראית שם מפני שאינו פקוק וכולו חלל הלכך לאו לקבל הוא עשוי והוי פשוטי כלי עץ וצין כך וצין כך ניטל בשבת דהא כלי הוא להפוך זו זימים: **בתנאי' מסר** **הגדול**. מגירה גדולה שעשויה לקלוץ קורות: **יעיד של מחרישה**. הוא כלי גדול העשוי כסכין שבו עושין חריץ של תלם המענה קולטרא' צלע"ז. דהנך קפיד עלייהו ומייחד להם מקום דלא חזו למלאכה אחרת: **גב' אוכלא דקצרי**. כלי נחושת העשוי כנפה נקבים נקבים והוא של כובסים ונותנו על הצגדים ומולף זו המים עליהן. וי"מ שמגמרין מוגמר מתמחו והצגדים מונחין עליו ומתגמרין דרך הנקבים: **חרנא דאושכפי**. סכין של רזענין: **וסכינא דאשכנפא**. סכין של צית המקולין שהקצצין מקצצין זו בשר: **חנינא**. דלוייר"א. כל הכי קפדי עלייהו משום דמפגמי ומקאלי להו צידים: **ג' כלים**. ותו לא ולקמן אמרינן דבימי נחמיה בן חכליה צבית שני גזרו על

נטולול כל הכלים כדי לגדור גדר להחמיר באיסורי שבת מפני שהיו מקילין זה: **מקצוע**. איזמל שמחמכין זו דבלה. **יעשהו** במקצועות מתרגמינן באימליהון (ישעיה מד): **זוהמא לפטורן**. כף גדולה שמסלקין זו וזהמא של קדרה: **וסכין קטן**. שחותכין זו לחם ובשר ואוכלין. דהני תדירין בתשמיש: **הסירו**. עוד כשראו שחזרו להזהר קצת באיסור שבת וחזרו והמירו כשמהרו יותר וחזרו והמירו ולקמיה מפרש מאי כולהו הכן המירו: **עד שאמרו**. עוד חזרו והמירו את הכל עד שאמרו הכל ניטלין חוץ מן המסר הגדול כו': **הסירו**. לטלטל. דבר שעיקר מלאכתו בחול להיתר לדבר המותר בשבת המירו לטלטל לזורך גופו אם הוצרך להשתמש בגוף הכלי אבל לא משום שהוצרך למקומו: **וחזרו והסירו**. את אלו לזורך מקומו: **וחזרו והסירו אף מי שמלאכתו לאיסור**. והוצרך לו בשבת לגופו למלאכת היתר ומיהו לא הותרו אלו לזורך מקומו: **כל הכלים**. הללו שאמרו חוץ מן המסר הגדול דלא שרי לא לזורך גופו ולא לזורך מקומו. ואביי דמתוך הכי הדר ביה לגבי רבה דאמר לעיל [קבג:] קורנם של נפחים שנינו דדבר שמלאכתו לאיסור שרי לזורך גופו: **א"ל רבא מכדי**. לזורך המירו בפעם ראשונה: **מה לי גופו מה לי מקומו**. מרווייהו לזרך ניניהו: **מחמה לל**. שאינו צריך לו עכשיו לא לגופו ולא למקומו אלא חס עליו שמא יתבקע בחמה: **עד שאמרו**. היינו עוד היתר אחרינא כל הכלים אפי' גדולים. ומיהו לכדאוקימנא של היתר אפי' מחמה לכל ושל איסור לזורך גופו או מקומו: **אין מטלטלין אוסר**. בשלמא לדידי אין מטלטלין אותה לזורך מקומה קאמר אלא לדידך אמאי: **משנה זו**. דלעיל בראשונה היו אומרין ג' כלים ותו לא משום דהוו מולולים בשבמות דכתיב בימים ההמה **וגו': קנים ומקלות נז'**. משניות הן בדמפרש ואולי: **קודם הפסד כלים**. מניין האחרון שהותרו כולן לזורך גופן לאציי ולרבה אף לזורך מקומו: **לא לאו**. **ההמה** **הקנים**. שהיו נותנין במערכת לחם הפנים בין חלה לחלה להפרידן ליכנס הרוח ביניהן שלא יתעפשו: **ולא נטילתן**. מן המערכה ישנה: **דוחה אם השבת**. אלא נכנס בע"ש ונטול הקנים ולמחר מסלק המערכה הישנה ומסדר החדשה בלא קנים ולמואלי שבת נכנס ונותן הקנים ביניהן. זו נשנית קודם היתר מניין היראשון דהא מלאכתן להיתר וקאסר להו לזורך גופן: **מקלין דקין ותלקין היו**. בעזרה בפסח שחל להיות י"ד בחול:

וכו'. א"ר חנינא בימי נחמיה בן חכליה גשנית משנה זו דכתיב בימים ההמה ראיתי ביהודה דורכים גתות בשבת, כיון שראוים

כך שהקילו בשבת, אסרו להן כל הכלים ושרי להו הא דתנן רבנן בראשונה היו אומרים שלשה כלים ניטלין בשבת, מקצוע של דבילה וחומליסטורין של קרייה וסכין קטנה, כיון שנגדרו וחזרו לדקדק בשמירת שבת, היו מתירין להן והולכין עד שהתירו הכל חוץ ממסר הגדול ויתר של מחרישה. וכך הוא מפורש בתלמוד א"י. א"ר אלעזר קנים ומקלות וקלוסטרא ומדוכה כולם קודם התרת כלים נשנו, ולפיכך נשנו באיסור. קנים, הם קנים של לחם הפנים והן שנויין במסכת מנחות שאסור בשבת סידורן ונטילתן מתוך לחם הפנים. מקלות, מפורש בפסחים בזמן שחל י"ד להיות בשבת, אסר ר' אלעזר לטלטל מלל ולהנחותו על כתפו

מסורת הש"ס

א) [ומולין כה, ב] לעיל פג: מנייה כו: מנחות יז: [בסדרות לה, ג] שמשנה שבמשניות למה ר' יוסי אומר וכן מוכח ממוסריה דלקמן קט. ע"ש אבל בעירובין לה. אלא כפר לה כר' יוסי דאמר כל הכלים ניטלין וכו' וי"ע וכן ביר"ק ודא"ש אלא ר' יוסי אומר כל הכלים וכו', ד) לקמן קט. עירובין לה. ס) גבי העירון בערך אבל אובלא וע"ש פירשו בשני אופנים, ו) [מוספ' פט"ו, ז] [לעיל קכ. לקמן קכד, ח] כילה יא. [מוספ' כ"ה פכ"א, ט] [נני' מוס' צ"ק ד: ד"ה בימי, י] מנחות לו, ס) פסחים סד, ז] [ליל ר' אלוברג אומר, ט] [מכ"ל, ז] [לקמן קמז, ט] וע"ש מוס' מנחות לו, ד"ה לא מפורי ומוספות עירובין דף ק: ד"ה והעירון, ט] ע"ד לך קכד,

תורה אור השלם

1 בימים ההמה קציתי ביהודה ומביאים הערימות ועמיסים על הערימים ואף יין צבבים ותאנים וכל משא ומביאים ירושלם ביום השבת ואע"ד ביום מברך ציד. נחמיה יב טו

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה לא מפורי וכו' דאין שבות. יב"ע ע"ל פרק הנמשע דף ק"ג בתוס' ד"ה שאל תלמי:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לא וכו' אשכחן במקצת. יע"ד דף קט ע"א מוס' ד"ה והמות:

לעני רש"י

קולטרא"א. קנקן של מחרישה (והיתר הפחלת את הקרקע). דולויר"א [דולידיווי"א]. מצעד (מציץ גרון).

רבינו הגנאל (המשך)
גתלים ומקטורם כבפריית הכלים ללכנס. אמר אבבי חיובא דאישכפתא, וסכינא דאשכבתא וחיצניא דגריי יתירי של מחרישה דמו חרבתא לטלטלם. חרבתא דאושכפי, איזמל של שחק מדרתרגמינן עשה לך חרבות צורים, איזמלון חריפין. סכינא דאשכבתא, סכין המיוחדת לשחיטה בלבד. חצינא דגריי, הוא גרון, והוא המעצב של חרש. כיון דקציי אפגמיהו קצב ליה מקום ומסיע דעתו מלעשות בתן מלאכה אחרת, הללו יריוצא בתן שחן מוקצה מחמת חסרון כוים, אסור לטלטלן בשבת. הרי מפורש בסוף פרק מי שהתחשך בדולתו והיו היינו טעמא דאסורי משום דמוקצה מחמת חסרון כוים ניהו, ואפילו ר' שמעון מודה דתנן סתמא לדברי הכל כל הכלים ניטלין בשבת חוץ מן המסר הגדול ויתר של מחרישה. מקצוע של דבילה, כלי ברזל שחותכין בו דבילה, וחומליסטורין, תרוד שמחפך בו הקרייה, בדתין וחומליסטרא שנטול כפה סטימא מפני המולל

וכו'. א"ר חנינא בימי נחמיה בן חכליה גשנית משנה זו דכתיב בימים ההמה ראיתי ביהודה דורכים גתות בשבת, כיון שראוים כך שהקילו בשבת, אסרו להן כל הכלים ושרי להו הא דתנן רבנן בראשונה היו אומרים שלשה כלים ניטלין בשבת, מקצוע של דבילה וחומליסטורין של קרייה וסכין קטנה, כיון שנגדרו וחזרו לדקדק בשמירת שבת, היו מתירין להן והולכין עד שהתירו הכל חוץ ממסר הגדול ויתר של מחרישה. וכך הוא מפורש בתלמוד א"י. א"ר אלעזר קנים ומקלות וקלוסטרא ומדוכה כולם קודם התרת כלים נשנו, ולפיכך נשנו באיסור. קנים, הם קנים של לחם הפנים והן שנויין במסכת מנחות שאסור בשבת סידורן ונטילתן מתוך לחם הפנים. מקלות, מפורש בפסחים בזמן שחל י"ד להיות בשבת, אסר ר' אלעזר לטלטל מלל ולהנחותו על כתפו